

Handbok JTF

18. Trafikledning - Enkla signalställverk

Detta är en handbok till motsvarande bilaga i Järnvägsstyrelsens trafikföreskrifter (JvSFS 2008:7), JTF. Observera att handboken inte är en del av föreskrifterna, utan ett fristående dokument som tagits fram för att underlätta hanteringen för verksamhetsutövarna när det genomförs ändringar i JTF. Vid ändringar i JTF kommer ändringsblad till handboken att tryckas upp. Det är sedan verksamhetsutövarnas ansvar att säkerställa att ändringsbladen förs in i handboken. Det är dock alltid JTF i dess tryckta version som gäller.

Vilka kompletteringar som är införda i handboken framgår av försättsbladet. Observera att de ändringar avseende stavfel och liknande som beslutades i slutet av år 2009 är införda i handboken men uppgift i fältet "referens" har, på grund av praktiska skäl, inte noterats på försättsbladet.

Handböckerna är indelade på samma sätt som bilagorna. I handböckerna finns hänvisningar till bestämda bilagor till JTF. Dessa hänvisningar ska läsas som hänvisningar till motsvarande handböcker. Exempel: Om det i handboken hänvisas till "bilaga 3 H", så avser denna hänvisning handbok nr 3 H. Tyvärr har det inte varit praktiskt möjligt att ändra hänvisningarna i texterna inför tryckningen av dessa handböcker.

Innehåll

Inledning	7
1 Reservera tågfärdväg	8
2 Kontrollera hinderfrihet	9
2.1 PÅGÅENDE VÄXLING PÅ ANSLUTANDE SPÅR	9
2.2 SPÅRAVSNITT FRAMFÖR STILLASTÅENDE TÅG	9
2.3 HINDERFRIHETSSPÅRLEDNINGAR FINNS FÖR TÅGFÄRDVÄGEN	9
2.4 HINDERFRIHETSSPÅRLEDNINGAR SAKNAS FÖR TÅGFÄRDVÄGEN	10
2.5 SKYDDSSTRÄCKA	10
2.6 FÖRENKLAD HINDERFRIHETSKONTROLL	10
3 Kontrollera växlars lägen och låsning	11
3.1 KONTROLL AV OLÅSTA VÄXLAR	11
4 Nästa bevakningssträcka är inte reserverad	12
4.1 TÅG MED UPPEHÅLL	12
4.2 GENOMFARTSTÅG	12
5 Särfall	13
5.1 SIGNAL SOM INTE AUTOMATISKT GÅR TILL "STOPP"	13
5.2 STÄLLVERK SOM TILLÅTER "KÖR" I SIGNAL TROTS HINDER	13

Inledning

Denna handbok anger hur tågklareraren på ett säkert sätt ska utföra kontroller och åtgärder på driftplatser med enkla signalställverk. Reglerna kompletterar reglerna i bilaga 17 *Trafikledning*, som utgår från att driftplatser har fullständiga signalställverk.

En driftplats med ett enkelt signalställverk utmärks av en eller flera av följande egenskaper:

- Den saknar hinderfrihetsspårledning i huvudspår eller del av huvudspår.
- Den saknar funktion för att kontrollera att skyddssträckorna är hinderfria.
- Den saknar utfartssignal.
- Infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser anger att körtillståndet ska ges med handsignal körtillstånd.
- Det saknas huvudsignal för startande tåg för en eller flera tågfärdvägar.

Vad som sägs i denna handboken om tågfärd, tågfärdväg och körtillstånd gäller även för spärrfärd, spärrfärdens väg och starttillstånd för en spärrfärd.

1 Reservera tågfärdväg

Innan tågklareraren ger körtillstånd till ett tåg på en driftplats ska tågklareraren reservera en tågfärdväg för tåget. Tågklareraren behöver då information om de särskilda förhållanden som gäller för driftplatsen. I infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser för driftplatsen ska följande uppgifter finnas:

- lägena för de växlar och spårspärrar som skapar och skyddar respektive tågfärdväg
- vilka vägskyddsanläggningar som ska manövreras manuellt
- om låsningen av tågfärdvägen görs på annat sätt än med en K15-nyckel
- skyddssträckor för huvudspåren.

Tågklareraren ska reservera en tågfärdväg genom att utföra följande åtgärder:

1. kontrollera att tågklarerardokumentationen visar att inga trafikverksamheter pågår i tågfärdvägen eller på dess skyddssträcka
2. kontrollera att ingen växling pågår eller kommer att påbörjas i tågfärdvägen, på tågfärdvägens skyddssträcka eller på anslutande spår som saknar skydd
3. kontrollera att tågfärdvägen och dess skyddssträcka är hinderfria
4. lägga växlar och spårspärrar i de lägen som skapar och skyddar tågfärdvägen och förvissa sig om att växlar och spårspärrar intar de avsedda lägena
5. aktivera de icke-automatiska vägskyddsanläggningar i tågfärdvägen som måste vara aktiverade för att huvudsignalen ska kunna ställas till ”kör”
6. reservera tågfärdvägen genom att låsa motsvarande tågväg med en K15-nyckel.

Vissa av ovanstående åtgärder beskrivs mer detaljerat under rubrikerna *2 Kontrollera hinderfrihet* och *3 Kontrollera växlars lägen och låsning*.

2 Kontrollera hinderfrihet

Att en tågfordväg är hinderfri kontrolleras på olika sätt beroende på i vilken omfattning driftplatsen är utrustad med signaltekniska hjälpmedel.

Om driftplatsen inte är fullt utrustad med hinderfrihetsspårledningarna ska infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser ange vilka tågfordvägar som helt eller delvis saknar hinderfrihetsspårledningarna.

2.1 PÅGÅENDE VÄXLING PÅ ANSLUTANDE SPÅR

Tågfordvägen anses vara skyddad mot en växling om växlingen skiljs från tågfordvägen med något av följande:

- en låst skyddsväxel
- en låst spårspärr
- en växlingsdvärgsignal i stopp
- en huvudsignal i stopp.

Om en växling pågår eller kommer att påbörjas på spår som ansluter till tågfordvägen och om tågfordvägen inte är skyddad mot växlingen, ska tågklararen kontakta växlingens tillsyningsman och förvissa sig om att växlingen har avslutats.

2.2 SPÅRAVSNITT FRAMFÖR STILLASTÅENDE TÅG

Om det har förekommit växling på ett spåravsnitt framför ett stillastående tåg någonstans på sträckan fram till nästa växlingsdvärgsignal, huvudsignal eller tågvägsskiljande växel ska tågklararen förvissa sig om att spåravsnittet är hinderfritt. Tågklararen ska antingen själv se efter att spåravsnittet är hinderfritt eller ta emot uppgift från växlingens tillsyningsman om det.

2.3 HINDERFRIHETSSPÅRLEDNINGAR FINNS FÖR TÅGFÄRDVÄGEN

Om en tågfordväg är utrustad med hinderfrihetsspårledningarna ska tågklararen kontrollera att tågfordvägen är hinderfri genom att iaktta att indikeringslampan ”fri spårledning” på ställverket är tänd. Om indikeringen för fri spårledning presenteras på något annat sätt ska det beskrivas i infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser.

2.4 HINDERFRIHETSSPÅRLEDNINGAR SAKNAS FÖR TÅGFÄRDVÄGEN

Om en tågfeldrväg helt eller delvis saknar hinderfrihetsspårledninggar ska tågklararen kontrollera att tågfeldrvägen är hinderfri genom att utföra följande åtgärder:

1. Tågklararen ska ha tagit emot anmälan om att en eventuell växling i den planerade tågfeldrvägen har avslutats.
2. Tågklararen ska på plats kontrollera att de berörda spåravsnitten är fria från hinder.
3. Tågklararen ska på plats kontrollera att de anslutande spåravsnitten fram till den skyddsväxel, spårspärr eller signal som utgör sidoskyddet för tågfeldrvägen är fria från hinder. Om det saknas sidoskydd ska tågklararen kontrollera hinderfriheten enligt infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser.

Om ett tåg ska möta eller gå förbi fordon på driftplatsen ska tågklararen kontrollera att fordonen står stilla och inte riskerar att komma i vägen för tåget.

2.5 SKYDDSSTRÄCKA

Om ett tåg är i rörelse på en bevakad driftplats ska det finnas en skyddssträcka bortom tågfeldrvägens slutpunkt.

Om signalställverket saknar en funktion för att kontrollera att en tillräcklig skyddssträcka upprätthålls ska tågklararen upprätthålla skyddssträckan enligt infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser. Tågklararen ska hålla skyddssträckan fri från hinder tills tåget har stannat. Ett och samma spåravsnitt kan samtidigt vara skyddssträcka för flera tågfeldrvägar.

2.6 FÖRENKLAD HINDERFRIHETSKONTROLL

Infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser får medge förenklad hinderfrihetskontroll mellan driftplatsgränsen och den yttersta tågfeldrvägsskiljande växeln.

3 Kontrollera växlars lägen och låsning

Växlars lägen och låsning kontrolleras på skilda sätt beroende på den tekniska utformningen av växlarnas kontrollanordningar.

För de växlar som låses med en K12-nyckel eller ett hänglås ska tågklareraren på plats kontrollera växelns läge och låsning.

För de växlar som kontrolleras från ställverket ska tågklareraren kontrollera växellägena genom att utföra någon av följande två åtgärder:

- granska indikeringar för växellägen
- granska var i ställverket nycklar till kontrollåsta växlar är placerade samt vilka positioner nycklarna har och med ledning av ställverksinstruktionen fastställa växellägena.

Om dessa kontroller inte kan utföras ska tågklareraren på annat sätt förvissa sig om att växlarna ligger rätt.

3.1 KONTROLL AV OLÅSTA VÄXLAR

Uppgifter om olåsta växlar och hur dessa ska kontrolleras ska finnas i infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser.

4 Nästa bevakningssträcka är inte reserverad

Om en tågfärd inte får lämna driftplatsen därför att nästa bevakningssträcka inte är reserverad för tåget ska tågklareraren utföra åtgärder för att hindra att tåget lämnar driftplatsen. Åtgärderna skiljer sig åt beroende på om tåget har uppehåll på driftplatsen eller inte.

4.1 TÅG MED UPPEHÅLL

Om tågklareraren avser att ta in ett tåg med uppehåll på driftplatsen då nästa bevakningssträcka inte är reserverad ska han förvissa sig om att utfartssignalen visar stopp innan han ger tåget körtillstånd in till driftplatsen.

Om tågklareraren avser att ta in tåget på driftplatsens normalhuvudspår ska tåget stoppas vid infartssignalen i följande fall:

- Den aktuella tågfärdvägen saknar utfartssignal och driftplatsen är utrustad för att kunna lämnas obebakad.
- Infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser anger att tåg ska stoppas vid infartssignalen om nästa bevakningssträcka inte är reserverad.

Infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser får ange att tåget ska stoppas vid infartssignalen om driftplatsens utfartssignal inte är försignalerad i den föregående huvudsignalen och inte syns från tågets normala stopplats.

När tåget har stannat vid infartssignalen ska tågklareraren underrätta föraren om att nästa bevakningssträcka inte är reserverad. Därefter får tågklareraren ställa infartssignalen till ”kör”.

4.2 GENOMFARTSTÅG

Om ett tåg utan uppehåll närmar sig driftplatsen och nästa bevakningssträcka inte är reserverad ska tågklareraren stoppa tåget vid infartssignalen.

Om tåget ska tas in på driftplatsen innan nästa bevakningssträcka är reserverad ska tågklareraren orderge föraren om uppehåll på driftplatsen och underrätta föraren om att nästa bevakningssträcka inte är reserverad. Därefter får tågklareraren ställa infartssignalen till ”kör”.

5 Särfall

5.1 SIGNAL SOM INTE AUTOMATISKT GÅR TILL ”STOPP”

Om det på en driftplats finns signaler som inte automatiskt går till stopp när ett fordon passerar ska infrastrukturförvaltarens säkerhetsbestämmelser ange vilka dessa signaler är och hur dessa ska hanteras.

5.2 STÄLLVERK SOM TILLÅTER ”KÖR” I SIGNAL TROTS HINDER

Vissa signalställverk tillåter att infartssignalen eller en mellansignal visar ”kör” trots att det finns hinder i tågfordvägen eller på dess skyddssträcka. Om det finns hinder i tågfordvägen eller dess skyddssträcka och tåg ändå måste tas in mot detta hinder, får tågklareraren inte ställa signalen till ”kör”, utan ska tillämpa reglerna i kapitlet *Signal i stopp* i bilaga 17 *Trafikledning*.

Transportstyrelsen
Hagavägen 2
Box 267
781 23 Borlänge

Tel 0771-503 503
Fax 0243-23 66 77
jarnvag@transportstyrelsen.se
www.transportstyrelsen.se